

BELANG VAN DE MINDERJARIGE

Artikel 5

Het belang van de minderjarige vormt de belangrijkste overweging bij het verlenen van jeugdhulp.

Het belang van de minderjarige wordt vastgesteld in dialoog met de minderjarige zelf. Aan de mening van de minderjarige wordt passend gevolg gegeven, rekening houdend met zijn leeftijd en maturiteit. Bij de vaststelling van het belang van de minderjarige is tevens respect vereist voor de mening en voor de verantwoordelijkheden van de ouders.

Artikel 5 van het decreet rechtspositie bepaalt dat het belang van de minderjarige de belangrijkste overweging vormt bij het verlenen van jeugdhulp. Het belang van de minderjarige wordt bepaald in dialoog met de minderjarige en met respect voor de mening en verantwoordelijkheden van de ouders.

Het principe van het belang van de minderjarige is een vertaling van artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag.

① “HET BELANG VAN DE MINDERJARIGE...”

Wat het *belang van de minderjarige* precies inhoudt is haast niet definieerbaar, en dat is waarschijnlijk ook niet wenselijk. Immers, het belang van de minderjarige moet telkens opnieuw worden bepaald afhankelijk van de concrete situatie, in interactie met de betrokkenen, en dit doorheen heel het proces van de hulpverlening. Het belang van de minderjarige kan dus verschillen in tijd, plaats, afhankelijk van de betrokken personen,...

We kunnen alvast een aantal aanzetten geven om een minimale invulling te geven aan het principe van het belang van de minderjarige:

1. *Het belang van de minderjarige is een overkoepelend principe*
2. *Het belang van de minderjarige wordt vastgesteld in dialoog met de minderjarige*
3. *Het belang van de minderjarige wordt vastgesteld met respect voor de mening en verantwoordelijkheden van ouders*

TER VERDUIDELIJKING

“BELANG VAN HET KIND” – OPENBAAR MINISTERIE

In België wordt het begrip “belang van het kind” ondermeer ingevuld door het Openbaar Ministerie. De procureur des konings heeft immers als taak op te treden als de verdediger van het belang van het kind. Hij heeft in België m.b.t. de jeugdbescherming de exclusieve bevoegdheid om de Jeugdrechtbank te vatten.

Het Openbaar Ministerie vertegenwoordigt in concrete zaken het belang van het kind, en oordeelt op basis van deze afweging een zaak al dan niet voor de jeugdrechter te brengen. Het belang van de minderjarige is voor het Openbaar Ministerie m.a.w. de toetssteen om in een zaak al dan niet tussen te komen.

1.1. Het belang van de minderjarige als overkoepelend principe

Hoewel het decreet rechtspositie geen sluitende definitie geeft van het *belang van de minderjarige*, voorziet het wel in een algemeen kader waardoor het belang haar

invulling krijgt, m.n. door en in de andere rechten voorzien in het decreet. Het *belang van de minderjarige* is namelijk een overkoepelend principe dat gelezen moet worden samen met alle andere bepalingen uit het decreet rechtspositie.

Zo is het in het *belang van de minderjarige* om geïnformeerd te zijn over de hulpverlening die wordt aangeboden (artikel 11); om zijn mening vrij te uiten in elke aangelegenheid die hem betreft (artikel 16); toegang te hebben tot zijn dossier (artikel 22); bezoek te ontvangen (artikel 25); op een menswaardige manier te worden behandeld (artikel 28);...

Artikel 5 onderscheidt zich dus van alle andere artikels uit het decreet rechtspositie in de zin dat het *belang van de minderjarige* het startpunt is om de andere bepalingen uit het decreet rechtspositie te interpreteren. Al de specifieke rechten die worden gega-randeerd in de andere artikels van het decreet rechtspositie volgen op een of andere manier uit het principe van het *belang van de minderjarige*, en zijn er in zekere zin een detaillering van.

Het principe van het *belang van de minderjarige* kan op die manier gelezen worden ter ondersteuning, ter verduidelijking of ter rechtvaardiging van andere artikels uit het decreet rechtspositie.

Het *belang van de minderjarige* vervult ook nog een andere rol. Wanneer twee rechten uit het decreet rechtspositie conflicteren, is het *belang van de minderjarige* steeds doorslaggevend. Zo heeft de minderjarige het recht niet tegen zijn wil te worden gescheiden van zijn ouders (artikel 13 decreet rechtspositie). Anderzijds heeft de minderjarige ook recht op jeugdhulp (artikel 7 decreet rechtspositie) Het *belang van de minderjarige* zal uitmaken welke actie zal worden ondernomen.

1.2. Dialoog met de minderjarige

Het tweede deel van artikel 5 bepaalt zeer duidelijk dat het belang van de minderjarige vastgesteld moet worden in dialoog met de minderjarige zelf. Bij het bepalen van het belang van de minderjarige moeten jeugdhulpverleners de inzichten van minderjarigen mee in overweging nemen, en aan deze inzichten passend gevolg geven, *rekening houdend met leeftijd en maturiteit*.

Dit is ook van toepassing bij heel jonge minderjarigen. Deze dialoog zal natuurlijk aangepast moeten zijn aan de leefwereld van jonge minderjarigen. Zoals reeds be-

schreven in hoofdstuk 1 gaat het hier niet enkel om een klassiek gesprek. Ook via tekeningen, observatie van non-verbaal gedrag en zelfs drama kan veel nuttige informatie verzameld worden.

1.3. Mening en verantwoordelijkheden van de ouders

Naast de dialoog met de minderjarige is ook de mening en verantwoordelijkheid van de ouders van belang om een invulling te geven aan het belang van de minderjarige. Dit is logisch aangezien de ouders de eerste opvoedingsverantwoordelijken zijn van de minderjarige.

Soms kan er echter sprake zijn van een belangenconflict tussen de minderjarige en zijn ouders. Het komt er in deze gevallen op aan zo duidelijk mogelijk te achterhalen wat de belangen van de minderjarige zijn, op welke wijze die in conflict staan met die van de ouders, en welke belangen primeren. Wat dit laatste betreft is het decreet zeer duidelijk: *“Het belang van het kind vormt de **belangrijkste** overweging”*.

② “...VORMT DE BELANGRIJKSTE OVERWEGING...”

Hulpverlening aan een minderjarige heeft zelden of nooit enkel betrekking op de minderjarige. Tot de *“cliënt”* in de jeugdhulpverlening behoren ook de ouders, broers, zussen, familieleden, vrienden, leerkrachten,... Elk van deze actoren vertegenwoordigt een bepaald belang, dat in mindere of meerdere mate conflictueus kan zijn met de belangen van de minderjarige. Wanneer in de jeugdhulpverlening belangen van derden conflicteren met het belang van de minderjarige, dient het belang van de minderjarige, overeenkomstig het decreet, de belangrijkste overweging te zijn.

De bepaling over het belang van de minderjarige is een vertaling van artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag. Echter, daar waar het Kinderrechtenverdrag bepaalt dat *“de belangen van het kind een eerste overweging vormen”*, stelt het decreet rechtspositie dat het belang van de minderjarige *“de belangrijkste overweging”* vormt. De bepaling uit het decreet rechtspositie gaat m.a.w. verder dan de bepaling uit het Kinderrechtenverdrag. Aangezien het belang van de minderjarige de belangrijkste overweging is, moet hieraan meer gewicht worden toegekend dan aan andere belangen.

❸ “...BIJ HET VERLENEN VAN JEUGDHULP”

Het toepassen van het principe van het belang van het kind is niet beperkt tot de bepalingen uit het decreet rechtspositie. Artikel 5 bepaalt dat het belang van de minderjarige de belangrijkste overweging vormt bij het verlenen van jeugdhulp. Jeugdhulp wordt in het decreet rechtspositie omschreven als *“het geheel van de jeugdhulpverlening (de hulp- en zorgverlening die zich richt tot minderjarigen of tot minderjarigen en hun ouders, hun opvoedingsverantwoordelijken en/of personen uit hun leefomgeving) en de indicatiestelling, de toewijzing en de trajectbegeleiding, bedoeld in respectievelijk artikel 19, 22 en 26 van het decreet integrale jeugdhulp”* (artikel 1, §2 en 3 decreet rechtspositie).

Aangezien *“het verlenen van jeugdhulp”* een waaier aan activiteiten en handelingen kan bevatten, dient het overwegen van het principe van het belang van de minderjarige veel breder te worden toegepast dan enkel op die domeinen die worden geregeld in het decreet rechtspositie.

Het belang van de minderjarige moet niet enkel de belangrijkste overweging zijn in de individuele hulpverlening. Ook in de organisatie van de hulpverlening in de voorziening is het belang van de minderjarige een leidinggevend principe. Zo kan een residentiële voorziening, waar jongens en meisjes in aparte kamers slapen, toch oordelen dat in het belang van de minderjarige broer en zus dezelfde kamer delen.

SAMENGEVAT

- Het belang van de minderjarige vormt de belangrijkste overweging bij het verlenen van jeugdhulpverlening
- Bij het bepalen wat in het belang van de minderjarige is, is het essentieel dat in dialoog wordt gegaan met de minderjarige en dat de minderjarige zelf kan uiten wat volgens hem of haar in zijn of haar belang is.
- Wanneer het belang van het kind conflicteert met andere belangen (bvb. de belangen van ouders), vormt het belang van de minderjarige de belangrijkste overweging.

AAN DE SLAG...

In de beoordeling van het principe "*belang van de minderjarige*" kunnen twee aspecten in overweging worden genomen:

1. Er moet vooreerst aangetoond kunnen worden dat het belang van de minderjarige effectief in overweging werd genomen
2. Vervolgens moet men kunnen aantonen dat het belang van de minderjarige de belangrijkste overweging was.

Volgende vragenlijst kan richtinggevend zijn bij de beoordeling van het belang van de minderjarige:

Achterhalen wat in het belang van het kind is

Verzamel alle informatie om tot een duidelijk inzicht te komen over het belang van de minderjarige in de concrete situatie:

- Welke rechten zijn van toepassing in de concrete situatie?
- Hoe kijkt de minderjarige aan tegen zijn situatie?
- Wat is volgens hem in zijn belang?
- Is de minderjarige in staat in te schatten wat het beste voor hem is in de concrete situatie?
- Zijn er verschillende handelingmogelijkheden die in het belang van de minderjarige zijn? Welke is volgens jou het meest in zijn belang?
- Wat is volgens de ouders in het belang van hun kind?
- Denkt de minderjarige daar zelf ook zo over?
- Om welke reden verschilt de visie tussen minderjarigen en anderen over wat in het belang van de minderjarige is?

Het belang van de minderjarige afwegen tegen andere belangen

- Welke andere belangen zijn er in het spel in de concrete situatie?
 - ouders?
 - boers/zussen?
 - familieleden?
 - vrienden?
 - ...
- Welke zijn de belangen van deze andere actoren?
- Waarom verschillen ze van de mening van de minderjarige over wat in zijn belang is?
- Ligt de uiteindelijk genomen beslissing in de lijn van de wens van de minderjarige? Waarom wel/niet?
- Was in het nemen van de beslissing het belang van de minderjarige de belangrijkste overweging? Waarom wel/niet?
- Welke belangen wogen eventueel zwaarder door? Waarom?

Het resultaat van de vragenlijst kan best in de vorm van een samenvatting worden neergeschreven in het dossier van de minderjarige. Dit maakt de hulpverlening transparanter.

VOOR WIE MEER WIL WETEN

- HEINER en BARTELS, *FJR*, 1989-3, 59-65.
- MAES, C., "*Rechten van het kind... en verder*", *KIDS* 2004, 1-16.
- PUT, J. en VAN DER STRAETE, I., "*Integrale Jeugdhulp en Rechtspositie Minderjarigen*", *TJK* 2004/4, 230-257.
- UNICEF, *Implementation handbook for the Convention on the Rights of the Child*, UNICEF, 1998.
- VERHELLEN, E., *Verdrag inzake de rechten van het kind*, Leuven, Garant, 2000.